

istockphoto.com

Unge velgeres partipreferanser i noen utvalgte europeiske land

Av Theodor Barndon Helland, statsviter i Civita

Oppsummering

Dette notatet undersøker unge velgeres partipreferanser i noen utvalgte europeiske land.

I notatet drøftes Danmark, Sverige, Finland, Tyskland, Nederland, Frankrike, Storbritannia, Irland og Italia.

Notatet konkluderer med at det er store variasjoner og vanskelig å si noe entydig om unge velgere i disse landene.

Det er imidlertid noen trekk som det er verdt å følge med på:

1. De moderate partiene på høyre- og venstresiden er ofte store – om enn mindre enn tidligere – blant unge velgere, og i noen tilfeller til og med størst.
2. Liberale partier gjør det særlig godt blant unge velgere i flere land.
3. Det er ofte slik at grønne partier gjør det bedre – om enn ikke alltid godt – blant unge velgere.
4. Det samme er ofte tilfellet for nasjonalistiske, populistiske og euroskeptiske partier.
5. I noen land stemmer unge i større grad på moderate partier enn eldre velgere, som i Sverige, Nederland og delvis i Tyskland.

For Norges del er stortingsvalgundersøkelsen for 2021¹, som vil gi oss detaljert oversikt over velgeratferden, i skrivende stund ikke publisert enda, og vi vet derfor ikke sikkert hva unge stemte ved det siste valget. I mellomtiden kan det nevnes at skolevalget² gav en interessant pekepinn ved at Arbeiderpartiet fortsatt var størst, men samtidig gikk mest tilbake, og at Høyre og Fremskrittspartiet samlet sett ble større enn Arbeiderpartiet, hvor Fremskrittspartiet ble marginalt større enn Høyre. Miljøpartiet De Grønne gjorde det dårligere enn forventet i skolevalget.

Innledning

Dette notatet undersøker unges partipreferanser slik de fremkommer gjennom stemmegivning eller meningsmålinger i noen utvalgte europeiske land.

Det er viktig å presisere at dette dreier seg om stemmegivning og svar i meningsmålinger, altså at det viser partipreferanse, ikke brede holdninger. Det er, for å ha mest mulig oppdaterte tall, brukt meningsmålinger som er gjort etter siste valg.

Hva vi definerer som unge varierer fra land til land, ut fra hva som finnes av målinger og analyser i hvert enkelt land. Aldersgruppen presiseres i hvert enkelt tilfelle. Notatet er ment å gi en overordnet oversikt over trender i unges stemmegivning og baserer seg på sekundærkilder, primært mediers, og dels velgerdatabasers, analyser.

Notatet undersøker ikke Sentral- eller Øst-Europa, herunder Visegrad-landene, Balkan og Baltikum, Slovenia, Hellas og Nord-Makedonia. Disse landene er kanskje mer interessante å sammenligne med hverandre, og dernest overordnet sett mot øvrige europeiske regioner. Baltikum kunne ha vært inkludert på grunn av disse landenes økende integrasjon med de nordiske landene gjennom det nordisk-baltiske samarbeidet. Skillet mellom Nord- og Sør-Europa kunne òg ha vært en avgrensning, men her er tilgjengelighet på velgerdata blant unge den styrende faktoren for hvilke land som er inkludert.

Dermed gir dette notatet bare en enkel oversikt for utvalgte land, mens mer avanserte metoder er nødvendig for å få data som er direkte sammenlignbare. Målet er ikke å sammenligne, men å opplyse land for land.

Unge velgeres partipreferanse i utvalgte europeiske land

Danmark

I Danmark er de to tradisjonelt største partiene, Venstre og Socialdemokratiet, begge store i alle aldersgrupper. Siden valget i 1994 har Socialdemokratiet falt fra 34,6 til 25,9 prosent, mens Venstre har ligget forholdsvis stabilt rundt 25 prosent, med en toppoppslutning på 31,2 prosent i 2001 og en bunnoppslutning ved forrige valg i 2019 på 23,4 prosent. Venstreradikale Enhedslisten har styrket seg i nyere tid fra 3,1 prosent oppslutning i 1994 til 6,9 prosent oppslutning i 2019.³

Ved folketingsvalget i 2019 ble Venstre størst med en oppslutning på 16 prosent, og Socialdemokratiet tredje størst med en oppslutning på 14,4 prosent blant velgere i alderen 18–24 år. På andreplass kommer det sosialliberale partiet Radikale Venstre og på fjerdeplass Enhedslisten med en oppslutning på henholdsvis 15,8 og 11,9 prosent.

I aldersgruppen 25–29 år er Socialdemokratiet størst med en oppslutning på 20,6 prosent, tett fulgt av Venstre som ble nest størst med en oppslutning på 18 prosent. I denne aldersgruppen fikk både Enhedslisten og Radikale Venstre 11,4 prosent oppslutning.

Nasjonalistiske og populistiske Stram Kurs og miljøpartiet Alternativet får også flere stemmer blant de unge enn blant de eldre. Liberal Alliance, som er et lite og relativt nytt liberalt parti, gjør det marginalt bedre blant yngre enn eldre velgere.

Danmark avholder neste folketingsvalg senest 4. juni 2023.

Tabell 1: Danmark
Oppslutning i prosent per parti for ulike aldersgrupper ved valget i 2019

	Alle	18–24 år	25–29 år
Socialdemokratiet	25,9	14,4	20,6
Venstre	23,4	16,0	18,0
Radikale Venstre	8,6	15,8	11,4
Enhedslisten	6,9	11,9	11,4
Alternativet	5,0	7,2	5,6
Liberal Alliance	4,0	5,2	5,5
Stram Kurs	1,8	4,7	4,3

Sverige

Siden riksdagsvalget i Sverige i 2010 har liberalkonservative Moderaterna sunket kraftig, fra 30 prosent i 2010, gjennom 23,3 prosent i 2014 til 19,8 prosent oppslutning ved forrige valg i 2018. Socialdemokraterna har på sin side holdt stand med en oppslutning på 28,2 prosent i 2018, marginalt ned fra 30,6 i 2010, og med en topp på 31 prosent i 2014.^{4,5,6}

Også blant de yngste har det vært en nedgang i oppslutningen om de store partiene. Men ifølge

SVTs valgundersøkelse holdt både Moderaterna og Socialdemokraterna likevel stand blant de unge i 2018.

I aldersgruppen 18–21 år var Moderaterna størst med 21 prosent, tett fulgt av Socialdemokraterna med 20 prosent

De samme partiene oppnådde henholdsvis 20 og 23 prosent oppslutning i aldersgruppen 22–30 år. Socialdemokraterna er dermed størst av de to, i motsetning til i den aller yngste aldersgruppen, der Moderaterna er størst.

I aldersgruppen 22–30 år fikk Socialdemokraterna 23 prosent, mens Moderaterna fikk 20 prosent.

Både i aldersgruppen 18–21 og i aldersgruppen 22–30 år er det omtrent like mange som stemmer på ytre høyre som på ytre venstre. Samtidig som de moderate partiene på både venstre- og høyresiden er størst blant de unge, er venstreradikale Vänsterpartiet og nasjonalkonservative Sverigedemokraterna jevnstore i oppslutning med henholdsvis 12 og 13 prosent i aldersgruppen 18–21 år og 13 og 14 prosent i aldersgruppen 22–30 år. Sverigedemokraterna blir mindre og mindre jo yngre velgerne er. Sosialliberale Liberalerna har stabil oppslutning omkring 6 prosent i alle aldersgrupper, mens Miljöpartiet faller marginalt, jo eldre velgerne er. Ingen av partiene gjør det særlig mye bedre blant de to yngste aldersgruppene, sammenlignet med de eldre.

Centerpartiet og Kristdemokraterna gjør det passelig godt blant unge velgere med en oppslutning på henholdsvis 12 og 7 prosent i aldersgruppen 18–21 år og 11 og 7 prosent i aldersgruppen 22–30 år.⁷

Sverige avholder neste riksdagsvalg 11. september 2022. Ifølge Statistisk Centralbyråns store partisympatiundersøkelse ligger skillet mellom de unge og de eldre velgerne an til å bli stort. Ifølge undersøkelsen ville begge de tradisjonelt store partiene få økt oppslutning blant de unge, sammenlignet med forrige valg, dersom det var valg da undersøkelsen ble gjort. Moderaterna og Socialdemokraterna ville ha fått henholdsvis 25,4 og 23,1 prosent oppslutning.⁸

Tabell 2: Sverige
Oppslutning i prosent per parti for ulike aldersgrupper ved valg i 2010, 2014 og 2018

Alle aldersgrupper	2010	2014	2018
Moderaterna	30,06 %	23,30 %	19,84 %
Socialdemokraterna	30,60 %	31,01 %	18,25 %
Liberalerna	7,06 %	5,42 %	5,49 %
Vänsterpartiet	5,60 %	5,71 %	8,00 %
Miljöpartiet	7,34 %	6,89 %	4,41 %
Centerpartiet	6,56 %	6,11 %	8,61 %
Sverigedemokraterna	5,70 %	12,86 %	17,53 %
Kristdemokraterna	5,60 %	4,57 %	6,32 %

18–21 år	2010	2014	2018
Moderaterna	23 %	21 %	21 %
Socialdemokraterna	29 %	23 %	20 %
Liberalerna	7 %	6 %	5 %
Vänsterpartiet	8 %	7 %	12 %
Miljöpartiet	16 %	12 %	6 %
Centerpartiet	6 %	7 %	12 %
Sverigedemokraterna	6 %	12 %	7 %
Kristdemokraterna	3 %	4 %	13 %

22–30 år	2010	2014	2018
Moderaterna	23 %	22 %	20 %
Socialdemokraterna	24 %	26 %	23 %
Liberalerna	8 %	5 %	4 %
Vänsterpartiet	10 %	7 %	13 %
Miljöpartiet	16 %	11 %	5 %
Centerpartiet	7 %	6 %	11 %
Sverigedemokraterna	5 %	12 %	14 %
Kristdemokraterna	4 %	3 %	7 %

Finland

I tidsperioden 2010–2019 har både sosialdemokratiske Suomen sosialdemokraattinen puolue og konservative og pro-europeiske Kansallinen Kokoomus falt moderat, fra henholdsvis 19,1 til 17,7 prosent og fra 20,4 til 17,5 prosent. I samme tidsperiode har populistiske og nasjonalistiske Sannfinländarna vokst kraftig, fra 4,1 til 17,5 prosent. Også det grønne partiet Vihreä liitto har økt fra 8,5 til 11,5 prosent oppslutning. Finlands senterparti, Suomen Keskusta, har tapt seg kraftig i perioden med et fall fra 23,1 til 13,8 prosent oppslutning. Sosialistiske Vasemmistoliitto har falt marginalt fra 9,9 til 8,2 prosent oppslutning.⁹

Ifølge en meningsmåling gjennomført av den sentrumsorienterte tenketanken Ajatuspaja Alkio blant unge mellom 15 og 29 år i oktober 2020 er Sannfinländarna det mest populære partiet med en oppslutning på 19 prosent. Ifølge målingen ville det grønne partiet Vihreä liitto vært nest størst med 15 prosents oppslutning, tett fulgt av Suomen sosialdemokraattinen puolue med 12 prosent og Kansallinen Kokoomus med 11 prosent.¹⁰

Finland avholder neste parlamentsvalg senest 2. april 2023.

Tabell 3: Finland
Oppslutning i prosent per parti for alle aldersgrupper ved valg i 2019
og for aldersgruppen 15–29 ved meningsmåling i 2020

	Alle aldersgrupper valgresultat 2019	15–29 år meningsmåling 2020
Sannfinländarna	17,5 %	19 %
Vihreä liitto	11,5 %	15 %
Suomen sosialdemokraattinen	17,7 %	12 %
Kansallinen Kokoomus	17,5 %	11 %

Tyskland

Angela Merkel og kristendemokratiske Christlich Demokratische Union/Christlich-Soziale Union (CDU/CSU) har styrt Tyskland fra 2005 til valget i 2021. I de to foregående periodene 2013–2017 og 2017–2021 i samarbeid med Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD) og i perioden før det, fra 2009–2013, med liberale Freie Demokraten (FDP).

Ved valget i 2021 var fremdeles de tradisjonelt store partiene CDU og SPD størst med oppslutning på 24,1 og 25,7 prosent. Som vist i tabellen nedenfor er dette en kraftig nedgang fra valget i 2017 for begge partier. Både det grønne partiet Die Grünen og liberale FDP styrker seg i befolkningen totalt fra 2017 til 2021, mens nasjonalistiske og populistiske AfD svekkes marginalt.

I den yngste aldersgruppen 18–24 år ble FDP og Die Grünen de to største partiene. Die Grünen, med 23 prosent oppslutning, ble større enn FDP, med 21 prosent oppslutning. I den samme aldersgruppen oppnådde SPD og CDU/CSU henholdsvis 15 og 10 prosent oppslutning, mens nasjonalistiske og populistiske Alternative für Deutschland og sosialistiske Die Linke oppnådde henholdsvis 7 og 8 prosent oppslutning.¹¹

I aldersgruppen 25–34 år gjør begge de etablerte partiene CDU/CSU og SPD det noe bedre, med en oppslutning på henholdsvis 14 og 17 prosent. Også i denne gruppen er Die Grünen størst med 21 prosent, og FDP er på tredjeplass med 15 prosent. Sammenlagt er Die Grünen og SPD større enn CDU/CSU og SPD i begge aldersgrupper.¹²

Tabell 4: Tyskland
Oppslutning i prosent per parti for alle i 2017 og for ulike aldersgrupper i 2021

	Alle 2017	Alle 2021	18–24 2021	25–34 2021
CDU/CSU	32,9 %	24,1 %	10 %	14 %
SPD	20,5 %	25,7 %	15 %	17 %
DG	8,9 %	14,8 %	23 %	21 %
FDP	10,7 %	11,5 %	21 %	15 %
AfD	12,6 %	10,3 %	7 %	12 %
DL	9,2 %	4,9 %	8 %	7 %

Frankrike

Ved forrige valg i Frankrike var ikke de tradisjonelt store partiene, konservative Les Républicains og sosialdemokratiske Parti socialiste, aktuelle til å kunne vinne frem i presidentvalget.

Ved det kommende presidentvalget i april 2022, håper Les Républicains at Valérie Pécresse kan være en moderat konservativ utfordrer til liberale og pro-europeiske Emmanuel Macron og hans parti La République en Marche. Både Les Républicains og Parti Socialiste har hatt den franske presidenten i nyere tid med henholdsvis Nicolas Sarkozy (president fra 2007–2012) og Francois Hollande (president fra 2012–2017).

Det har vært forventet at andre runde i det kommende presidentvalget vil stå mellom Macron og Marine Le Pen og hennes nasjonalistiske, populistiske og euroskeptiske parti Rassemblement national (tidligere Front national). Le Pen utfordres imidlertid av enda mer ytterliggående Éric Zemmour.

Blant unge er stemmene noenlunde jevnt fordelt mellom Macron og Le Pen, ifølge Financial Times. Mens 30 prosent av dem som er 25–34 år, vil stemme for Le Pen, vil 20 prosent stemme på Macron.

Macron har størst støtte blant de yngste velgerne mellom 18–25 år med en oppslutning på 29 prosent.¹³

Nederland

Nederland er det eneste landet i Europa med et fullstendig proporsjonalt valgsystem, hvor 150 seter fordeles i ett nasjonalt valgdistrikt. Det vil si at landets de facto sperregrense er på 0,67 prosent, hvilket har medført at hele 17 partier er representert i underhuset, Tweede Kamer.¹⁴

Nederland avholdt valg i mars 2021. Sittende statsminister Mark Ruttes liberalkonservative Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) ble størst med 21,9 prosent av stemmene, tett fulgt av sosialliberale Democraten 66 (D66). Det sosialdemokratiske Partij van de Arbeid (PvdA) har gradvis mistet oppslutning fra rundt 30 prosent og ned til dagens 5,7 prosent.

Dersom kun unge mellom 18–24 års stemmegivning skulle telle, ville D66 ha blitt størst og VVD nest størst. For aldersgruppen 25–34 år ville de to partiene ha blitt jevnstore. Også det grønne partiet Groen Links gjør det bedre blant de unge enn i befolkningen generelt, og dette gjelder særlig blant de aller yngste.

Geert Vilders nasjonalistiske, populistiske og euroskeptiske Partij voor de Vrijheid taper seg hos begge aldersgrupper sammenlignet med velgermassen generelt. Det samme gjelder PvdA, som er nærmest ikke-eksisterende blant unge velgere i Nederland.¹⁵

Storbritannia

I motsetning til Europa for øvrig har Storbritannia et valgsystem med flertallsvalg i enmannskretser, hvilket har gitt dem to store partier. Labour og Conservatives, de to store partiene, har hatt en jevn oppslutning i befolkningen på rundt 40 prosent siden 1918 og frem til i dag. Conservatives

har hatt makten siden 2010, tidvis i samarbeid med det proeuropeiske og liberale partiet Liberal Democrats, som fra 2000 til 2021 har vekslet mellom om lag 20 og 10 prosent oppslutning.¹⁶

Ifølge YouGovs undersøkelse av stemmegivning ved forrige parlamentsvalg i 2019, er unge britiske velgere overveldende venstreorienterte og trenden forsterkes jo yngre velgergrupper man ser på. Labour blir større og større, jo yngre velgere man spør, og Conservatives blir tilsvarende mindre.

Ifølge den samme undersøkelsen er Liberal Democrats jevnstore i alle aldersgrupper, mens miljøpartiet Green Party of England and Wales er marginalt større blant yngre velgere. Det samme gjelder for det skotske nasjonalistpartiet Scottish Nationalist Party.¹⁷

Ved folkeavstemningen om Storbritannias tilknytning til EU i 2016 stemte 75 prosent av unge velgere mellom 18 og 24 år for «remain», altså å bli i unionen, mens 25 prosent stemte for «Brexit», ifølge et estimat fra Ipsos. For aldersgruppen 25–34 år er tilsvarende tall henholdsvis 60 og 40 prosent.¹⁸ Ifølge et snitt av målingene oppsummert av BBC i 2018, ville 82 prosent av velgere mellom 18–24 år ha stemt for å forbli i unionen to år senere, dersom det ble avholdt en ny folkeavstemning.¹⁹

Storbritannia avholder neste parlamentsvalg 2. mai 2024.

Irland

Ved forrige parlamentsvalg i Irland ble sosialdemokratiske Sinn Féin, konservative og kristendemokratiske Fianna Fáil og liberalkonservative og kristendemokratiske Fine Gael størst, med oppslutning på henholdsvis 24,5, 22,2 og 20,9 prosent. Alle tre partier ønsker et samlet Irland uten britisk styre over Nord-Irland. Dernest følger det grønne partiet Green med en oppslutning på 7,1 prosent. Irske sosialdemokrater og sosialister er representert i parlamentet ved Labour (4,4 prosent), Social Democrats (2,9 prosent) og PBP/Solidarity (2,6 prosent). I tillegg er en rekke partiuavhengige kandidater valgt til Irlands nasjonalforsamling.²⁰

Blant aldersgruppen 18–24 år ble særlig Sinn Féin store, med en oppslutning på 31,8 prosent. I aldersgruppen 25–34 år fikk partiet en oppslutning på 31,7 prosent. Irlands grønne parti er òg store blant unge velgere, med en oppslutning på 14,4 prosent i aldersgruppen 18–24 år og 9,1 prosent i aldersgruppen 25–34 år.

Irland avholder neste parlamentsvalg innen 20. februar 2025.

Italia

I nyere tid har Italia vært preget av populistiske, nasjonalistiske og euroskeptiske partier, i dag representert ved Lega, Fratelli d'Italia, Forza Italia og Movimento 5 Stelle. Dette er i høyeste grad også gjeldende for unge velgere.

Ved forrige parlamentsvalg, i 2018, ble den populistiske bevegelsen Movimento 5 Stelle suverent størst med en oppslutning på 32,7 prosent, etterfulgt av sosialdemokratiske Partito Democratico med 18,8 prosent. Ellers fordeler stemmene seg blant de øvrige populistiske og nasjonalistiske

partiene Lega (17,4 prosent), Forza Italia (14 prosent) og Fratelli d'Italia (4,35 prosent). Også sosialistiske Liberi e Uguali er representert i parlamentet med en oppslutning på 3,4 prosent.²¹

Ifølge databasen Europe Elects ser italienske ungdommer ut til å bli stadig mer orientert mot de ovennevnte populistiske, nasjonalistiske og euroskeptiske partiene. I en meningsmåling gjort i aldersgruppen 18–21 år i juni 2021 oppnådde disse partiene en samlet oppslutning på hele 60 prosent, fordelt som følger: Fratelli d'Italia, 23 prosent; Lega, 22 prosent; Movimento 5 Stelle, 9 prosent; Forza Italia, 6 prosent.

Av de mer moderate partiene oppnår sosialdemokratene 21 prosent blant de yngste velgerne, mens det ikke finnes et moderat konservativt eller liberalt parti å snakke om.

Italia avholder neste parlamentsvalg innen 1. juni 2023.

Tabell 5: Italia
Oppslutning i prosent per parti for alle aldersgrupper ved valg i 2018
og for aldersgruppen 18–21 ved meningsmåling i 2021

	Alle aldersgrupper valgresultat 2018	18–21 år meningsmåling 2021
Movimento 5 Stelle	32,7 %	9 %
Partito Democratico	18,8 %	21 %
Lega	17,4 %	22 %
Forza Italia	14 %	6 %
Fratelli d'Italia	4,3 %	23 %
Liberi e Uguali	3,4 %	4 %

Oppsummering og konklusjon

Det er vanskelig å si noe entydig om de unge velgerne i de utvalgte europeiske landene, og det i seg selv er kanskje konklusjon nok. Det er i hvert fall ikke slik at unge entydig svikter moderate partier, om de så er konservative, liberale eller sosialdemokratiske, i større grad enn eldre velgere. Med andre ord er de tradisjonelt store partiene stort sett mindre, men det skyldes ikke nødvendigvis unge velgere, men alle velgere.

I Danmark og Sverige er både borgerlige og liberale Venstre og Moderaterna og Sosialdemokratiet og Sosialdemokraterna blant de største partiene hos de unge velgerne.

Verken Alternativet eller Miljöpartiet, miljøpartiene i Danmark og Sverige, gjør det spesielt godt blant unge velgere.

I Nederland er det konservative VVD og liberale D66 som leder an blant unge velgere. Her har det sosialdemokratiske partiet kollapset.

Blant unge finske velgere er virkeligheten mer polarisert. Det er høyre-radikale Sannfinnene og grønne Vihreä liitto som er mest populære. En tilsvarende virkelighet finner vi i Frankrike, hvor det

ventes at vårens presidentvalg vil stå mellom en tiltagende høyre-radikal opposisjon og en tilsvarende liberal (og til dels grønn) posisjon, eller en moderat konservativ utfordrer.

Unge briter er overveldende venstreorienterte. Det konservative Tory-partiet blir mindre til fordel for Labour, jo yngre velgergrupper man ser på. I Irland er spørsmålet om øyens fremtidige oppdeling eller samling og tilknytning til Storbritannia og EU viktigst, også blant de unge. Det grønne partiet i Irland gjør det også godt.

Samlet sett er det, basert på disse tallene, ikke grunnlag for å spå død, verken for de sosialdemokratiske eller de borgerlige liberale og/eller konservative partiene i disse landene. De er store – om enn mindre enn tidligere – blant unge velgere, og i noen tilfeller, som i Danmark, Sverige og Nederland, til og med størst.

I de utvalgte landene gjør sosialdemokratiske arbeiderpartier det ofte dårligere enn landenes største konservative eller borgerlige parti blant de unge. Unntaket er Italia, hvor det ikke finnes noen moderat høyreside å snakke om, og Storbritannia hvor unge ser ut til å være overveldende venstreorienterte. Det konservative partiet i Storbritannia skiller seg politisk fra moderate liberale, konservative og kristendemokratiske partier i Europa ellers, og meldte seg ut av det europeiske partisamarbeidet European People's Party i 2009.²²

Det er også gjennomgående at grønne partier gjør det bedre – om enn ikke alltid godt – blant unge velgere. Det samme er også tilfellet for nasjonalistiske, populistiske og euroskeptiske partier, blant annet i Finland, Frankrike og Italia.

Liberale partier gjør det godt blant unge velgere, særlig i Tyskland og Nederland, men er også tydelig til stede i Danmark, Sverige, Frankrike og Storbritannia.

Civita er en liberal tankesmie som gjennom sitt arbeid skal bidra til økt kunnskap og oppslutning om liberale verdier, institusjoner og løsninger, og fremme en samfunnsutvikling basert på respekt for individets frihet og personlige ansvar. Civita er uavhengig av politiske partier, interesseorganisasjoner og offentlige myndigheter. Den enkelte publikasjonsforfatter(e) står for alle utredninger, konklusjoner og anbefalinger, og disse analysene deles ikke nødvendigvis av andre ansatte, ledelse, styre eller bidragsytere. Skulle feil eller mangler oppdages, ville vi sette stor pris på tilbakemelding, slik at vi kan rette opp eller justere.

Ta kontakt med forfatteren på theodor@civita.no eller civita@civita.no.

Litteraturliste

- Curtice, J. (2018, 10. august). How young and old would vote on Brexit now. *BBC*. Hentet fra: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-45098550>
- De Wilde, P. (2021, 12. mars). The 2021 Elections in The Netherlands. *Den norske Atlanterhavskomiteé*. Hentet fra: <https://www.atlanterhavskomiteen.no/ukens-analyse/the-2021-elections-in-the-netherlands>
- Elections Ireland. (2020). General Elections of 8 February 2020. Hentet fra: <https://electionsireland.org/results/general/33dail.cfm>
- Europe Elects. (2021). Italy. Hentet fra: <http://europeelects.eu/italy/> og <https://unherd.com/the-post/italys-young-voters-are-drifting-to-the-right/>
- Folketingets Oplysning (2019, juni). Folketingsvalgene 1953–2019. Hentet fra: <https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/folkestyret/valg-og-afstemninger/folketingsvalg-fra-1953.ashx>
- Hasselbach, C. (2021, 28. september). Germany's election results: Facts and figures. *Deutsche Welle*. Hentet fra: <https://www.dw.com/en/germanys-election-results-facts-and-figures/a-59343789>
- Hirsch, C. (2021, 27. september). German election results – in charts. *Politico*. Hentet fra: <https://www.politico.eu/article/germany-election-2021-results-charts/>
- Institutt for samfunnsforskning. (2021). Stortingsvalgundersøkelsene 2017 og 2021. Hentet fra: <https://www.samfunnsforskning.no/prosjekter/stortingsvalgundersokelsene-2017-og-2021.html>
- Isotalo, V., Järvi, T., von Schoultz A. & Söderlund P. (2019, 30. juni). Den finländska väljaren. *Finlands nationella valforskningskonsortium*. Hentet fra: https://www.vaalitutkimus.fi/wp-content/uploads/2020/12/OM_Suomalainen_aanestaja_2nd-edition_dec-2020.pdf
- Karlsson, P. (2021, 8. desember). 2,8 procent unga kvinnor gillar SD. *Svenska Dagbladet*. Hentet fra: <https://www.svd.se/28-procent-unga-kvinnor-gillar-sd/om/opinionsundersokningar>
- Keohane, D. (2021, 27. april). France's younger voters divided over voting for Macron or Le Pen. *Financial Times*. Hentet fra: <https://www.ft.com/content/94eab3dd-1edb-4fc6-bc65-43ba145edc09>
- McDonnell, A. & Curtis, C. (2019, 17. desember). How Britain voted in the 2019 general election. *YouGov*. Hentet fra: <https://yougov.co.uk/topics/politics/articles-reports/2019/12/17/how-britain-voted-2019-general-election>
- Nordbakken, L. P. (2021, 5. oktober). Valget i Tyskland: Nå er det spennende tider. *Dagbladet*. Hentet fra: <https://www.dagbladet.no/meninger/na-er-det-spennende-tider/74292961>
- Norsk senter for forskningsdata. (2021). Skolevalg 2021. Hentet fra: <https://www.nsd.no/skolevalg/>
- NOS (2021, 18. mars). Wat als alleen jonge mensen hadden gestemd? Hentet fra: <https://nos.nl/op3/collectie/13860/artikel/2373171-wat-als-alleen-jonge-mensen-hadden-gestemd>
- Pilling, S. & Crackwell, R. (2021, 18. august). UK Election Statistics: 1918-2021: A Century of Elections. *House of Commons Library*. Hentet fra: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7529/CBP-7529.pdf>
- Politico. (2021) Europe poll of polls France. Hentet fra: <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/franc>

- Sahlholdt, J. (2019, 16. september). Farvel til magtpartierne: Sådan stemte de unge til valget. *Altinget*. Hentet fra: <https://www.altinget.dk/artikel/farvel-til-magtpartierne-saadan-stemte-de-unge-til-valget>
- Scholz, K. A. (2021, 2. oktober). German youth voted for change – but what does that really mean? *Deutsche Welle*. Hentet fra: <https://www.dw.com/en/german-youth-voted-for-change-but-what-does-that-really-mean/a-59379884>
- Skinner, G. & Gottfried, G. (2016, 5. september). How Britain voted in the 2016 EU referendum. *Ipsos*. Hentet fra: <https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/how-britain-voted-2016-eu-referendum>
- SVT Valu. (2018, 9. september). Våljargrupper. SVT. Hentet fra: <https://www.svt.se/special/valu2018-valjargrupper/>
- Taylor, S. (2009, 11. mars). UK Conservatives to leave the EPP-ED group. *Politico*. Hentet fra: <https://www.politico.eu/article/uk-conservatives-to-leave-the-epp-ed-group/>
- The Guardian. (2018, 5. mars). Italian elections 2018 – full results. Hentet fra: <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2018/mar/05/italian-elections-2018-full-results-renzi-berlusconi>
- Valmyndigheten. (2019, 4. juli). Valresultat 2010. Hentet fra: <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2010/valresultat.html>
- Valmyndigheten. (2019, 12. september). Valresultat 2014. Hentet fra: <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2014/valresultat.html>
- Valmyndigheten. (2021, 3. juni). Valresultat 2018. Hentet fra: <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html>
- Vanttinen, P. (2020, 16. oktober). Populist Finns Party most popular among young people. *Euractiv*. Hentet fra: https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/helsinki-populist-finns-party-most-popular-among-young-people/

Sluttnoter

- 1 Institutt for samfunnsforskning 2021
- 2 Norsk senter for forskningsdata 2021
- 3 Folketingets Oplysning 2019
- 4 Valmyndigheten 2019
- 5 Valmyndigheten 2019
- 6 Valmyndigheten 2021
- 7 SVT 2018
- 8 Karlsson 2021
- 9 Isotalo, Järvi, von Schoultz & Söderlund 2019
- 10 Vänttinen 2020
- 11 Hasselbach 2021
- 12 Hirsch 2021
- 13 Keohane 2021
- 14 De Wilde 2021
- 15 NOS 2021
- 16 Pilling & Cracknell 2021
- 17 McDonnell & Curtis 2019
- 18 Skinner & Gottfried 2016
- 19 Curtice 2018
- 20 Elections Ireland 2020
- 21 The Guardian 2018
- 22 Taylor 2009

Forsidefoto: iStockphoto.com